

ISSN 2080-1807

TORUŃSKIE STUDIA BIBLIOLOGICZNE
2020, nr 1 (24)

Anna Gogiel-Kuźmicka

Biblioteka Politechniki Białostockiej

e-mail: a.gogiel@pb.edu.pl

Elżbieta Kierejczuk

Biblioteka Politechniki Białostockiej

e-mail: e.kierejczuk@pb.edu.pl

Polskie czasopisma bibliotekarskie w otwartym dostępie

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2020.004>

STRESZCZENIE: W świecie nauki obserwuje się trend związany z otwieraniem dostępu do treści naukowych. Ta tendencja dotyczy również czasopism bibliotekarskich, które mogą być przykładem wdrażania polityki Open Access. Treść publikacji dostępnych w periodykach związanych z informacją naukową i bibliotekoznawstwem jest udostępniana w bibliotekach cyfrowych, repozytoriach i platformach otwartych czasopism (Open Journal Systems – OJS). Celem przeprowadzonej analizy jest pokazanie sytuacji polskich czasopism bibliotekarskich w kontekście trendów, związanych z otwartym dostępem do pełnych tekstów artykułów zamieszczanych w periodykach naukowych. Badaniem objęto czasopisma z dziedziny bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, zarejestrowane w bazie Arianta.

SŁOWA KLUCZOWE: czasopisma elektroniczne, czasopisma bibliotekarskie, otwarty dostęp, Open Access, pełny tekst.

Wprowadzenie

Działania na rzecz otwartej nauki są podejmowane przez wiele instytucji o zróżnicowanym charakterze, do których należą podmioty rządowe i naukowe oraz organizacje społeczne. Również akademickie środowisko bibliotekarskie propaguje w swoich uczelniach ideę otwartego dostępu do publikacji naukowych. Przejawem tych działań są licznie funkcjonujące biblioteki cyfrowe, repozytoria instytucjonalne, a także platformy otwartych czasopism.

Analizując kwestie otwartego dostępu do treści naukowych nasuwa się pytanie, jaka jest sytuacja czasopism bibliotekarskich. Czy idea Open Access, tak silnie wspierana przez bibliotekarzy, jest również widoczna w dostępie do fachowych czasopism bibliotekarskich? Na te pytania spróbujemy odpowiedzieć.

Rozwój czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego

Narodziny czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego zostały szczegółowo opisane w publikacji Justyny Ostrowskiej.

Początki tego typu czasopiśmiennictwa w innych krajach europejskich i Ameryce wiązały się z gwałtownym rozwojem nauki i techniki w XIX wieku, a co za tym idzie, z dynamicznym rozwojem usług bibliotecznych. W 1876 powstało American Library Association – pierwsze na świecie zawodowe stowarzyszenie bibliotekarskie, które w tym samym roku powołało do życia „Library Journal” – pierwsze na świecie czasopismo bibliotekarskie¹.

Autorka zwraca uwagę, że początki czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego w Polsce to trudny czas, ze względu na zabory i represje polityczne. Pierwsze polskie czasopismo pod tytułem „Przegląd biblioteczny. Czasopismo

---

¹ J. Ostrowska, *Rozwój czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego w Polsce*, [w:] *Prasa bibliotekarska: materiały z konferencji Regionalna prasa bibliotekarska – doświadczenia i perspektywy*, Szczecin, 8–9 października 2009 r., Szczecin 2011, s. 7.

ilustrowane poświęcone bibliotekoznawstwu, bibliotekarstwu i bibliologii” pod redakcją Stefana Dembego ukazało się w 1908 r. z inicjatywy Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Warszawie. Następne okresy w historii naszego kraju, a więc 20-lecie międzywojenne, II wojna światowa i czasy PRL-u także nie sprzyjały rozwojowi bibliotekarskich periodyków².

Dynamiczny rozwój polskiego czasopiśmiennictwa bibliotekoznawczego nastąpił dopiero w latach 90. ubiegłego wieku. O periodykach z lat 1989–1994 pisze Barbara Góra³.

Od połowy 1989 r. w polskiej rzeczywistości zapanowały trudne warunki związane ze zmianami politycznymi i ekonomicznymi. W nowej sytuacji biblioteki, ośrodki informacji i inne placówki kulturalno-oświatowe musiały znaleźć dla siebie odpowiednie miejsce [...]. Od 1989 r. można mówić o transformacji prasy. Zliberalizowane zostały przepisy prawne, gdyż zniesiono cenzurę i zlikwidowano koncern „RSW Prasa – Książka – Ruch”. W okresie od 1989 do 1995 roku ukazało się łącznie 76 czasopism poświęconych książce i bibliotece zarówno o charakterze ogólnopolskim jak i regionalnym czy lokalnym, z czego w latach 1989–1990 – 58, a w latach 1991–1995 – 18 periodyków.

Podczas gdy w Polsce rozwija się rynek czasopism drukowanych, to poza granicami naszego kraju podejmuje się eksperymentalne próby stworzenia nowych nośników informacji

[...] za datę ukazania się na świecie pierwszego czasopisma elektronicznego przyjmuje się rok 1978, kiedy to w ramach programu EIES (System Wymiany Informacji Elektronicznej) powstało pismo o nazwie *Mental Workland*, które nie odniosło jednak większego sukcesu⁴,

---

² Na temat czasopism bibliotekarskich wydanych w okresie 1945–1975 przeczytać można w artykule J. Korpała, *Przegląd polskich czasopism bibliotekarskich*, „Przegląd Biblioteczny” 1977, nr 3, s. 251–279.

³ B. Góra, *Regionalne i subregionalne czasopisma bibliotekarskie wydawane w Polsce w latach 1989–1994*, „Przegląd Biblioteczny” 1997, nr 4, s. 366–367.

⁴ W. Gawarecki, *Czasopisma elektroniczne: charakterystyka i próba klasyfikacji*, „Przegląd Biblioteczny” 1999, nr 3, s. 141.

a następnie w Wielkiej Brytanii w 1980 r. w ramach trzyletniego programu powstało kolejne e-czasopismo. Był to eksperyment, który pozwolił uzyskać informacje dotyczące efektywności wymiany wiedzy za pomocą tej formy, oceny programu przez użytkowników i oceny kosztów związanych z wydawaniem periodyków elektronicznych⁵. Pierwsze próby stworzenia nowej formy nie były udane, ale w 1982 r. naukowcy z Wielkiej Brytanii wydali e-czasopismo „Computer Human Factors”. W Polsce pierwsze czasopismo dostępne tylko w formie cyfrowej pojawiło się w 1989 r. za sprawą grupy fizyków związanych z Uniwersytetem Warszawskim. Publikowane przez nich „Donosy” wciąż ukazują się w oryginalnej i niezmienionej formie⁶.

Lata 90 XX w. można nazwać przełomowymi, jeśli chodzi o rozwój czasopiśmiennictwa w Polsce. Po pierwsze jest to okres powszechnej komputeryzacji, która znacząco skróciła proces wydawniczy (nowe techniki wydawnicze druku i składu publikacji). Po drugie, postępujący rozwój i upowszechnienie Internetu wiązało się z możliwością wykorzystania nowego kanału do dystrybucji treści naukowych w formie elektronicznej. Stąd znaczna część wydawnictw ciągłych drukowanych została poddana procesowi digitalizacji i udostępniona w Internecie szerokiemu gronu odbiorców. Jedynym czynnikiem zaburzającym ten dynamiczny rozwój były stale wzrastające koszty, związane z produkcją wersji papierowej periodyków. Z tego też względu gros polskich wydawców zainteresowało się zastosowaniem nowych form wydawniczych, tzn. wydawaniem periodyków w wersji elektronicznej, które obniżyłyby koszty ich wytwarzania. Jak piszą Małgorzata i Marek Nahotko:

Od początku 1997 r. obserwuje się masowy zwrot wydawców ku czasopismom elektronicznym. Nie chodziło tu jednak o budowanie „społeczeństwa bez papieru”, ale o rozpowszechnianie elektronicznych replik, jako uzupełnienie wersji drukowanej⁷.

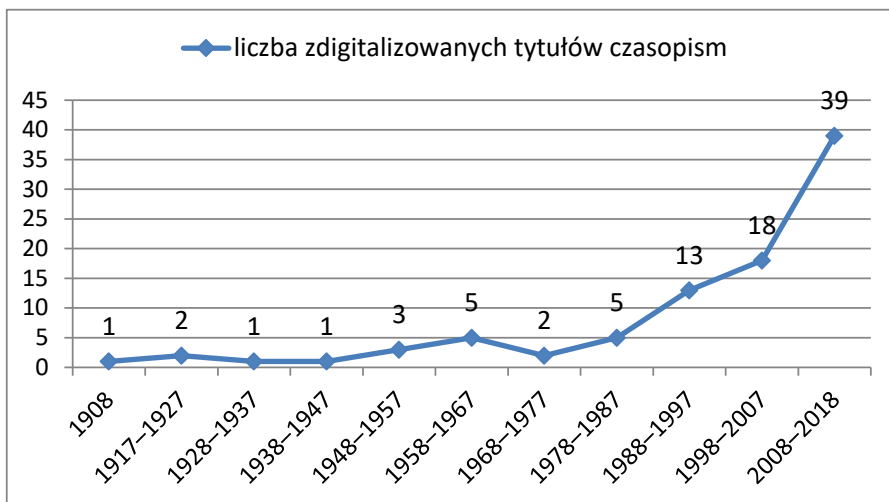
---

⁵ W. Pindłowa, *Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów*, „Przegląd Biblioteczny” 1985, nr 2, s. 229.

⁶ M. Nahotko, *Naukowe czasopisma elektroniczne*, Warszawa 2007, s. 35.

⁷ M. Nahotko, M. Nahotko, *Powstanie i rozwój czasopism elektronicznych*, [w:] *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*, pod red. M. Kocójowej, Kraków 2004, s. 223–228.

Ten proces jest także widoczny w odniesieniu do czasopism bibliotekarskich, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba dostępnych tytułów polskich czasopism bibliotekarskich w wersji online – z tych lat czasopisma są w otwartym dostępie (zdigitalizowane lub wydane w wersji elektronicznej)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Arianta

Elektroniczne czasopiśmiennictwo bibliotekarskie w Polsce

Obecnie wśród czasopism elektronicznych możemy wyróżnić cztery modele wydawnictw: czasopisma wyłącznie elektroniczne; czasopisma elektroniczne, ale posiadające też ograniczoną wersję papierową; czasopisma gdzie wersją pierwotną jest wersja drukowana, ale posiadające też wersję wtórną elektroniczną; czasopisma tworzone zarówno w wersji elektronicznej, jak i drukowanej.

Polskie środowisko bibliotekarskie odpowiedzialne, za wydawanie fachowych czasopism, nie mogło pozostać obojętne wobec zmian, które miały miejsce na świecie. Pierwszym czasopismem bibliotekarskim w Polsce, dostępnym wyłącznie w wersji elektronicznej, był wydany 1 kwietnia

1999 r. „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy (EBIB)”⁸. Wkrótce nastąpiły dalsze zmiany, w kolejnych latach pojawiły się nowe tytuły bibliotekarskich periodyków elektronicznych. W 2012 r. na łamach czasopisma „Biblioteka i Edukacja” został opublikowany artykuł Renaty Ciesielskiej-Kruczek pod tytułem *Elektroniczne czasopisma bibliotekarskie w Polsce*⁹. Autorka wymienia w nim 56 tytułów czasopism bibliotekoznawczych, zarówno w wersji drukowanej, jak i elektronicznej, z czego dziewięć czasopism wydawanych jest wyłącznie online. Od 2012 r. odnotowujemy dalszy wzrost liczby takich publikacji. Obecnie baza naukowych i branżowych polskich czasopism elektronicznych Arianta rejestruje 90 tytułów czasopism w dziedzinie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, w tym 75 w wersji drukowanej i elektronicznej i 15 tylko w wersji online. Dostęp do wersji elektronicznej czasopism drukowanych jest zapewniony na różne sposoby, tzn. przez biblioteki cyfrowe, repozytoria uczelniane lub strony czasopism.

W porównaniu z danymi z roku 2012, zawartymi w artykule R. Ciesielskiej-Kruczek, obecnie nie są już wydawane trzy tytuły e-czasopism, tzn. „Warsztaty Bibliotekarskie”, „Exempli Gratia” i „Podkarpackie Studia Biblioteczne”. Niewyjaśniona pozostaje kwestia czasopisma „Infotezy” (brak informacji ze strony redakcji do chwili przesłania tekstu do publikacji). W poniższej tabeli przedstawiono tytuły pierwszych czasopism elektronicznych i dokonano porównania dostępności do najnowszych numerów tych czasopism w 2012 r. i obecnie.

Tabela 1. Czasopisma elektroniczne dystrybuowane wyłącznie w formie cyfrowej

Lp.	Tytuł czasopisma	Data powstania	Publikacja w 2012 r.	Publikacja w 2019 r.	Instytucja sprawcza
1.	Biuletyn EBIB	od kwietnia 1999	tak	tak	Stowarzyszenie EBIB

⁸ Obecnie Biuletyn EBIB jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 2.5 Polska.

⁹ R. Ciesielska-Kruczek, *Elektroniczne czasopisma bibliotekarskie w Polsce: zarys problematyki*, „Biblioteka i Edukacja” [online] 2012, nr 1, s. 5 [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/issue/view/1>.

Tabela 1. Czasopisma elektroniczne dystrybuowane (cd.)

Lp.	Tytuł czasopisma	Data powstania	Publikacja w 2012 r.	Publikacja w 2019 r.	Instytucja sprawcza
2.	Biuletyn Informacyjny Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie	1997 druk i online, 1998 online	tak	tak	Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
3.	Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski	1972 (od 1999 także online, od 2003 tylko online)	tak	tak	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie
4.	Warsztaty Bibliotekarskie	2002–2016 (od 2004 online)	tak	nie, ostatni nr w 2016 r.	Biblioteka Pedagogiczna (Piotrków Trybunalski)
5.	Exempli Gratia	2005–2010; 2012–2014 (nry 1–4 druk i online, od nr 5 tylko na CD)	tak	nie, ostatni nr w 2014 r.	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej (Gdańsk)
6.	Tytuł Ujednolicony	2010	tak	tak	Centrum NUKAT
7.	Bibliotekarz Opolski	2011 (1956–2010 tyt. Pomagamy Sobie w Pracy)	tak	tak	Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki (Opole)
8.	Infotezy	2011	Tak	* brak dostępu	Uniwersytet Jana Kochanowskiego (Kielce). Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa
9.	Podkarpackie Studia Biblioteczne	2012–2016	tak	nie, ostatni nr w 2016 r.	Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego

* na stronie Arianta.pl informacja o pełnym tekście z 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Arianta i artykułu R. Ciesielskiej-Kruczek, *Elektroniczne czasopisma bibliotekarskie w Polsce: zarys problematyki*.

Ponadto, w badanych latach tj. 2012–2019 na rynku wydawniczym pojawiły się cztery czasopisma dystrybuowane wyłącznie w formie cyfrowej, które były dostępne dla czytelników przez krótki okres, po czym przestały się ukazywać (Tabela 2).

Tabela 2. Czasopisma elektroniczne dystrybuowane wyłącznie w formie cyfrowej, które przestały się ukazywać (niewymienione w artykule R. Ciesielskiej-Kruczek)

Lp.	Tytuł czasopisma	Lata	Instytucja sprawcza
1.	Notes Biblioteczny	2011–2014	Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
2.	Dolnośląski Informator Bibliotek Pedagogicznych	2012–2016	Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu
3.	Studia Sieradzana	2012–2014	Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna (Sieradz)
4.	Debiuty Bibliologiczno-Informatologiczne	2013–2016	Uniwersytet Jagielloński. Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa; Biblioteka Jagiellońska

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Arianta

Aktualnie na rynku wydawniczym funkcjonuje jeszcze sześć tytułów, które nie były odnotowane we wspomnianym artykule R. Ciesielskiej-Kruczek (Tabela 3).

Tabela 3. Czasopisma elektroniczne dystrybuowane wyłącznie w formie cyfrowej, niewymienione w artykule R. Ciesielskiej-Kruczek z nieznanymi przyczynami, bądź takie, które ukazały się po roku publikacji tego artykułu

Lp.	Tytuł czasopisma	Data powstania	Instytucja sprawcza
1.	Biuletyn Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej	2008	Biblioteka Narodowa
2.	Biblioteka i Edukacja	2012	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej (Kraków). Biblioteka Główna

Tabela 3. Czasopisma elektroniczne dystrybuowane (cd.)

Lp.	Tytuł czasopisma	Data powstania	Instytucja sprawcza
3.	Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy	2012	część serwisu Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP
4.	Dialogi Biblioteczne. Biuletyn Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach	2008 od 2019 tylko online	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy (Katowice)
5.	Edu-wsparcie	2014	Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie. Filia w Pułtusku
6.	Informatio et Scientia. Information Science Research	2018	Uniwersytet im Marii Curie-Skłodowskiej. Instytut Informatyki Naukowej i Bibliotekoznawstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Arianta

Czasopisma bibliotekarskie i open access

Czasopisma otwartego dostępu możemy podzielić na następujące kategorie:

1. czasopisma w pełni otwarte – publikujące tylko w wolnym dostępie,
2. czasopisma hybrydowe – w tym: czasopisma opóźnionego dostępu – otwierające publikacje po upływie określonego czasu; czasopisma publikujące zarówno w trybie tradycyjnym, jak i otwartym; czasopisma łączące obie cechy¹⁰.

Pierwsza inicjatywa, która zmierzała do stworzenia nowego modelu wydawania czasopism elektronicznych w tzw. Open Access (otwarty dostęp)¹¹ pojawiła się w 2003 r. Public Library of Science (PLoS) zaproponowało publikowanie otwarte, gdzie kosztami rozpowszechnienia mieli być obciążeni autorzy lub instytucje dotujące prace badawcze, a nie czytelnicy. Bardzo wielu wydawców naukowych widząc, w którym kierunku zmie-

¹⁰ P. Kozierski i in., *Open Access analiza zjawiska z punktu widzenia polskiego naukowca*, Poznań–Kraków 2013, s. 1–3, 27–28.

¹¹ M. Nahotko, M. Nahotko, *Powstanie i rozwój czasopism...*, s. 227–228.

rza ruch Open Access i do czego dąży postanowiło zweryfikować swoje dotychczasowe praktyki. Ze względu na to, że otwieranie treści koliduje z ich interesem ekonomicznym, decydują się na pośrednie rozwiązania, tj. hybrydowe modele Open Access. Sytuacja ta dotyczy oczywiście zagranicznych komercyjnych wydawców czasopism. Nasze rodzime czasopisma naukowe, w tym z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, uniknęły komercjalizacji, dzięki czemu ich polityka wydawnicza w kontekście wolnego dostępu może być mniej zachowawcza.

Doskonałym źródłem wiedzy na temat czasopism bibliotekarskich dostępnych w Open Access jest baza danych Directory of Open Access (dalej: DOAJ). W DOAJ znajdziemy 147 tytułów związanych z tematyką bibliotekarską (wyszukiwanie: Subject: Bibliography. Library science. Information resources), w których opublikowano 43 400 artykułów z tego zakresu. Najwięcej czasopism bibliotekarskich zarejestrowanych w tej bazie posiadają Stany Zjednoczone (27), Brazylia (21), Hiszpania (10), Indonezja (9), Polska (9 – w tym 8 w języku polskim) i Wielka Brytania (6). Po cztery tytuły mają Niemcy, Iran, Włochy i Szwajcaria, a po trzy: Kanada, Rumunia i Tajwan. Dziewięć państw odnotowuje po dwa czasopisma, a pozostałe po jednym tytule. Zestawienie polskich tytułów przedstawiono w Tabeli 4.

Tabela 4. Polskie czasopisma elektroniczne zarejestrowane w DOAJ

L.p.	Tytuł czasopisma	ISSN	Rejestracja w DOAJ	Licencja	Uwagi
1.	EBIB Bulletin	1507-7187 (e)	6 Jun 2003	oa	
2.	iNFOTEZY	2083-3652 (e)	1 Aug 2012	oa	
3.	Podkarpackie Studia Biblioteczne	2084-9338 (p)	4 Apr 2013	oa	
4.	Biblioteka i Edukacja	2299-565X (e)	23 Mar 2015	oa	
5.	Toruńskie Studia Bibliologiczne	2080-1807 (p)	7 Oct 2015	oa	
6.	Biblioteka	1506-3615 (p), 2391-5838 (e)	25 Jan 2016	oa	

Tabela 4. Polskie czasopisma elektroniczne zarejestrowane w DOAJ (cd.)

L.p.	Tytuł czasopisma	ISSN	Rejestracja w DOAJ	Licencja	Uwagi
7.	Folia Toruniensia	1641-3792 (p)	6 Jun 2017	oa	
8.	Archiwa – Kancelarie – Zbiory	1895-9075 (p), 2544-5685 (e)	4 Apr 2018	oa	 Arianta.pl – dziedzina: historia i archiwistyka

Źródło: na podstawie danych ze strony: <https://doaj.org/>

Analizując listę polskich czasopism zarejestrowanych w DOAJ można zauważyć, że znajdują się na niej zarówno czasopisma wyłącznie elektroniczne, jak i te występujące w obu formach wydawniczych. Niestety baza nie indeksuje artykułów z polskich czasopism, a jedynie odnotowuje tytuły czasopism i przekierowuje na stronę danego periodyku, z pełnymi tekstami artykułów.

Innym przykładem wspólnej bazy z dostępem do otwartych tekstów Open Access jest repozytorium Central and Eastern Europe Online Library (CEEOL), indeksujące publikacje z Europy Środkowej i Wschodniej, z dziedziny humanistyki i nauk społecznych, gdzie także odnajdujemy polskie czasopisma bibliotekarskie. Poprzez określenie tematyki z zakresu bibliotekoznawstwa (wyszukiwanie: Subject: Library and information science), po zawężeniu wyników do kraju (Polska) otrzymujemy listę czasopism, których teksty znajdziemy w repozytorium. Zestawienie tych czasopism przedstawiono w Tabeli 5.

Tabela 5. Polskie czasopisma elektroniczne zarejestrowane w CEEOL

L.p.	Tytuł czasopisma	ISSN	Lata	Licencja
1.	Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum	0860-7435 (p)	2015-2019	oa
2.	Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne	0518-3766 (p), 2545-3491 (e)	2011-2018	oa

Tabela 5. Polskie czasopisma elektroniczne zarejestrowane w CEEOL (cd.)

L.p.	Tytuł czasopisma	ISSN	Lata	Licencja
3.	Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej	0006-3940 (p), 2450-0410 (e)	2012-2017	oa
4.	Biuletyn Szadkowski	1643-0700 (p)	2001-2017	oa
5.	e-mentor	1731-6758 (p), 1731-7428 (e)	2011-2019	oa
6.	Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych	1426-3777 (p)	1995-2018	oa
7.	Folia Toruniensia	1641-3792 (p)	2016-2018	oa
8.	Informatio et Scientia. Information Science Research	2544-9664 (p)	2018	oa
9.	Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media	1505-4195 (p), 2451-2575 (e)	2016-2018	oa
10.	Opuscula Musealia	0239-9989 (p)	2010-2014 2015-2017	- oa
11.	Santander Art and Culture Law Review	2391-7997 (p), 2450-050X (e)	2015-2018	oa
12.	Toruńskie Studia Bibliologiczne	2080-1807 (p)	2011-2018	oa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony: <https://www.ceeol.com/>

Do polskich czasopism bibliotekarskich w otwartym dostępie do-
trzymamy przez poszukiwanie publikacji w Bibliotece Nauki CEON. Zaletą
tej bazy jest możliwość przeglądania poszczególnych zeszytów czasopism,
ale także wyszukiwania przez elementy opisu artykułów. Wśród periody-
ków z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej odnajdujemy
następujące tytuły:

1. Biblioteka
2. Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej
3. Folia Bibliologica
4. Folia Toruniensia
5. Przegląd Biblioteczny
6. PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej
7. Toruńskie Studia Bibliologiczne
8. ZIN – Zagadnienia Informacji Naukowej. Studia Informacyjne

Wśród redakcji czasopism rejestrowanych w powyższych bazach niektóre korzystają z systemu do zarządzania treścią dla czasopism naukowych – Open Journal Systems (dalej: OJS). Pozwala on na przesyłanie tekstów do redakcji, zarządzanie etapami procesu przygotowania do publikacji i publikowanie, a także archiwizowanie. Dodatkowo system daje możliwość przeszukiwania opublikowanych zasobów wg różnych kryteriów. Niewątpliwą zaletą i udogodnieniem dla autora jest możliwość sprawdzenia, na jakim etapie znajduje się zgłoszony tekst. Do czasopism bibliotekarskich, których strony są zbudowane w oparciu o OJS należą:

1. Acta Universitatis Lodziensis, Folia Librorum
2. Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia*
3. Biblioteka
4. Biblioteka i Edukacja
5. Biuletyn EBIB
6. Folia Bibliologica. Biuletyn Biblioteki Głównej UMCS
7. Folia Toruniensia
8. Nowa Biblioteka
9. Toruńskie Studia Bibliologiczne *
10. Uncommon Culture*
11. Zarządzanie Biblioteką*

Tytuły oznaczone znakiem * korzystały z systemu OJS już w połowie 2014 r., gdyż odnajdujemy je w wykazie sporządzonym przez Ewę Rozkosz¹². Interesujący jest fakt, że zarówno redakcje czasopism elektronicznych, jak i tradycyjnych korzystają z systemu OJS.

Podsumowanie

W idei Open Access ważną rolę odgrywają zarówno repozytoria, biblioteki cyfrowe i czasopisma elektroniczne. Dzięki opisanym bazom, otrzymujemy informacje o dorobku naukowym zawartym w polskich wydawnictwach ciągłych z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej,

---

¹² E. A. Rozkosz, *Open Journal Systems – wartość dodana czasopisma*, „Biuletyn EBIB” [online] 2014, nr 4(149), s. 11–16 [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/246/419>.

których treść jest dostępna online. Oprócz wymienionych inicjatyw instytucjonalnych propagujących ideę Open Access, warto zwrócić uwagę na stworzoną od 2003 r. bazę e-LiS. Jest to międzynarodowe repozytorium cyfrowe dedykowane bibliotekarzom, które rozwija się dzięki zespołowi redaktorów wolontariuszy.

Rozwijającym się źródłem wiedzy o publikacjach staje się też katalog Biblioteki Narodowej, w którym oprócz skatalogowanych tytułów czasopism bibliotekarskich, odnajdziemy skatalogowane poszczególne artykuły w nich zawarte, z linkami do pełnych tekstów w otwartym dostępie.

Dzięki propagowaniu idei wolnego dostępu do zasobów wiedzy, dokonuje się przyspieszenie komunikacji i szybsze rozpowszechnianie osiągnięć współczesnej nauki, które stają się dostępne globalnie. Może za wcześnie jest mówić, że już w najbliższej przyszłości czasopisma elektroniczne publikowane na wolnych licencjach zastąpią periodyki drukowane. Widać jednak, że wzrasta zainteresowanie publikowaniem bibliotekarskich czasopism w tej formie oraz że idea Open Access jest propagowana w stosunku do publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Bibliografia

Publikacje drukowane

- Gawarecki Wiktor, *Czasopisma elektroniczne: charakterystyka i próba klasyfikacji*, „Przegląd Biblioteczny” 1999 nr 3, s. 141–147.
- Góra Barbara, *Regionalne i subregionalne czasopisma bibliotekarskie wydawane w Polsce w latach 1989–1994*, „Przegląd Biblioteczny” 1997, nr 4, s. 363–374.
- Korpała Józef, *Przegląd polskich czasopism bibliotekarskich*, „Przegląd Biblioteczny” 1977, nr 3, s. 251–279.
- Nahotko Małgorzata, Nahotko Marek, *Powstanie i rozwój czasopism elektronicznych*, [w:] *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*, pod red. Marii Kocójowej, Kraków 2004, s. 223–228.
- Koziarski Piotr, i in., *Open Access analiza zjawiska z punktu widzenia polskiego naukowca*, Poznań–Kraków 2013.
- Nahotko Marek, *Naukowe czasopisma elektroniczne*, Warszawa 2007.
- Ostrowska Justyna, *Rozwój czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego w Polsce*, [w:] *Prasa bibliotekarska: materiały z konferencji Regionalna prasa bibliote-*

karska – doświadczenia i perspektywy, Szczecin, 8–9 października 2009 r., Szczecin, 2011, s. 7–12.

Pindłowa Wanda, *Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów*, „Przegląd Biblioteczny” 1985, nr 2, s. 227–238.

Publikacje elektroniczne

Ciesielska-Kruczek Renata, *Elektroniczne czasopisma bibliotekarskie w Polsce: zarys problematyki*. „Biblioteka i Edukacja” [online] 2012 nr 1 [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/issue/view/1>.

Rozkosz Ewa Aleksandra, *Open Journal Systems – wartość dodana czasopisma*. „Biuletyn EBIB” [online] 2014, nr 4 (149) [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/246/419>.

Strony internetowe

Biblioteka Narodowa [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.bn.org.pl/bibliografie/bibliografia-narodowa/bibliografia-zawartosci-czasopism>.

Biblioteka Nauki CeON [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/about>.

Biuletyn EBIB [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.pl/?page_id=24.

Central and Eastern European Online Library [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.ceeol.com/>.

Directory of Open Access Journals [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <https://doaj.org/>.

E-LIS repository [online]. [dostęp 10 listopada 2019]. Dostępny w World Wide Web: <http://eprints.rclis.org/>.

Polish librarian magazines in Open access

ABSTRACT: In the world of science there are trends related to opening access to scientific content. This trend also applies to librarian magazines, which are also available in Open Access versions. The content of publications in journals related to scientific information and library science is available in digital libraries, repositories, and Open Journal Systems (OJS). The purpose of the analysis is to show the situation of the Polish magazine dedicated to librarians in the context of trends related to common functions for the full texts of articles published in search periodicals. The study covered magazines in the field of library and scientific information registered in the Ariant database.

KEYWORDS: electronic magazines, librarian magazines, Open Access, full text.

